KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE
Hacquetova 17
1000 Ljubljana

Delavnica: Predstavitev Navodil in priporočil za izvajanje pristopa LEADER v R Sloveniji v programskem obdobju 2007 - 2013

LEADER – razvojna priložnost slovenskega podeželja

Tomaž Cunder, Matej Bedrač

Ljubljana, 13. april 2007

Vsebina predstavitve

Uvod

Namen izdelave navodil in potencialni uporabniki

Metodološka izhodišča

Vsebina navodil in priporočil

Podrobnejša predstavitev posameznih vsebinskih sklopov

Zaključek

Namen izdelave navodil in potencialni uporabniki

Z navodili želimo:

- **celovito in vsestranska analizirati razvojne (administrativno pravnih, človeških, organizacijskih in ekonomsko socialnih) dejavnike in potenciale za uspešno uvajanje in vzpostavitev pristopa LEADER v Sloveniji.**
- **informirati in spodbuditi javnost in zainteresirane, da bi kar najbolje in najučinkoviteje vzpostavili partnerstva in pripravili svoje lokalne razvojne strategije, ter tako čim bolj učinkovito porabili za ta razvoj namenjena sredstva.**

Uporabniki:

- **bodoči člani lokalnih partnerstev (upravno administrativni subjekti, nevladne organizacije in društva, zasebni sektor),**
- **že formirana partnerstva z usposobljenimi strukturami za ustanovitev lokalne akcijske skupine (LAS),**
- **organ upravljanja na državni ravni pri MKGP (LEADER pisarna),**
- **drugi uporabniki**

Neposredni cilji in metodološka izhodišča

Neposredni cilji:

- **primerjalna analiza skladnosti (ciljev, vsebin, organizacijske zasnove, financiranja) obstoječe politike s programi in prioritetami pristopa LEADER,**
- **vsebinska in prostorska opredelitev razvojnih možnosti za širitev pristopa LEADER v slovenski podeželski prostor.**

Standardna evalvacijska metoda za vrednotenje:

- **skupne politike razvoja podeželja v EU,**
- **obstoječe pobude LEADER v izbranih državah EU (Finska, V. Britanija, Avstrija),**
- **dosedanje politike razvoja podeželja v RS.**

Modelno simulacijska metoda za:

- **opredelitev absorpcijske sposobnosti Slovenije za uvajanje pristopa LEADER (na osnovi obstoječih statističnih podatkov in podatkov iz pregleda RPP),**
- **indikativno delitev finančnih sredstev za LEADER (4. razvojno os PRP 2007 – 2013) po, za v ta namen opredeljenih kriterijih.**

Vsebina navodil

Splošna poglavja
1. **Splošno o slovenskem podeželju**
2. **Dosedanje izkušnje z razvojem podeželja v Sloveniji**
3. **LEADER v EU in njegove značilnosti**
4. **LEADER v Sloveniji in možnosti njegovega izvajanja**

Kriteriji in priporočila
5. **Opredelitev LEADER območja v Sloveniji**
6. **Evidentiranje Lokalnih akcijskih skupin in njihovih območij**
7. **Delovanje LAS (Upravno administrativna struktura LAS**
8. **Izbor in ocena LAS**
9. **Izbor projektov**
10. **Indikatorji za spremljanje in vrednotenje 4. osi LEADER**

Priloge
11. **Struktura Lokalne razvojne strategije**
12. **Struktura opisa lokalne akcijske skupine**

Splošna poglavja

1. **Uvod (splošno o slovenskem podeželju, Izvajanje programov celostnega razvoja podeželja)**

2. **Dosedanje izkušnje z razvojem podeželja v Sloveniji (projekti Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi - CRPOV, Razvojni programi podeželja – RPP, Pregled vloženih finančnih sredstev za dosedanje programe, Splošna ocena dosedanje politike razvoja podeželja)**

3. **LEADER v EU in njegove značilnosti (teoretična izhodišča iniciative LEADER in temeljna načela, Izvajanje po drugih državah članicah EU – število LAS, površina, struktura financiranja)**

4. **LEADER v Sloveniji in možnosti njegovega izvajanja (Vzroki za prehod na LEADER, Pregled vsebin pristopa LEADER v glavnih strateških in programskih dokumentih - Strategiji razvoja podeželja, Programu razvoja podeželja, Vsebine ukrepov 4. osi Programa razvoja podeželja 2007 - 2013).**

Opredelitev LEADER območja v Sloveniji

Navodila Evropske uredbe:

- **območje LAS mora imeti med 5.000 in 150.000 prebivalci,**
- **zagotovljena kritična masa človeških, socialnih in ekonomskih virov za učinkovito izvajanje lokalnih razvojnih strategij.**

Predlog Slovenije:

- **teoretično LEADER program na celotnem ozemlju države, razen območij mestnih naselij z več kot 10.000 prebivalci,**
- **subjekti z območij z več kot 10.000 prebivalci lahko sodelujejo v LAS, vendar se na njihovem območju, ne sme izvajati aktivnosti pristopa LEADER.**

	Število prebivalcev
Ljubljana	258.873
Maribor	93.847
Celje	37.834
Kranj	35.587
Velenje	26.742
Koper	23.726
Novo mesto	22.415
Ptuj	18.339
Trbovlje	16.290
Nova Gorica	13.491
Jesenice	13.429
Murska Sobota	12.437
Škofja Loka	12.289
Kamnik	12.197
Domžale	11.582
Izola	10.381

Vir: SURS, 2002

Evidentiranje in oblikovanje LAS ter določitev njihovih območij (1)

Navodila Evropske uredbe (62. člen Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005

- **LAS morajo pokazati morajo finančno in administrativno sposobnost določitve in izvedbe razvojne strategije za to območje in upravljanje z javnimi sredstvi.**
- **V LAS morajo na ravni odločanja ekonomski in socialni partnerji ter drugi predstavniki civilne družbe (kmetje, kmečke ženske, mladi) predstavljati vsaj 50 % lokalnega partnerstva.**

Splošni pogoji za oblikovanje LAS:

- **obvezna tripartitna sestava lokalne akcijske skupine,**
- **opredeljen načina vodenja in upravljanja LAS,**
- **opredeljen način odločanja oz. sestava odbora odločanja (organ upravljanja),**
- **opredeljen postopek za izbiro in oceno projektov,**
- **opredeljene naloge in odgovornosti posameznih organov in članov LAS,**
- **opredeljeni postopki, ki zagotavljajo transparentno in sprotno sledljivost izvajanja projektov in finančnega poslovanja.**

Evidentiranje in oblikovanje LAS ter določitev njihovih območij (2)

Kriteriji za opredelitev območja LAS:

- **območje mora biti povezano v homogeno celoto,**
- **območja LAS se ne smejo prekrivati,**
- **gostota prebivalcev na kvadratni kilometer ne sme presegati povprečja v Republiki Sloveniji.**

Zaradi različne ravni pripravljenosti na vstop v LEADER bodo LAS ločene na:

- **<u>evidentirane LAS,</u> ki delno ali pa v celoti ne dosegajo pogojev in kriterijev za potrditev (možnost črpanja finančnih sredstev za animacijo in prijave na nadaljnjih razpisih)**
- **<u>delujoče LAS</u>, ki v celoti izpolnjujejo pogoje in kriterije za potrditev in so pripravljene za izvajanje lokalne razvojne strategije in razvojnih projektov.**

Delovanje LAS

Pravna oblika organiziranosti Lokalne akcijske skupine (LAS) s strani MKGP ni predpisana, prav tako ni predpisan način ustanovitve in metode delovanja.

Zaradi učinkovitejšega in transparentnega delovanja pa je potrebno jasno opredeliti upravno administrativno strukturo s poudarkom na:

- **nalogah partnerstva LAS,**
- **nalogah organa odločanja LAS,**
- **nalogah upravljavca LAS,**
- **nalogah in vlogi finančnega organa LAS,**

Ocena LAS (podlaga za delitev finančnih sredstev)

Pri oceni LAS se upošteva:

- **velikost območja LAS**
- **število prebivalstva LAS**
- **kakovost lokalne razvojne strategije na podlagi:**
  - **zahtev po dopolnjevanju z usmeritvami Nacionalnega strateškega načrta, PRP 2007 - 2013 in drugih razvojnih programov**
  - **doseženih točk iz točkovanja 11 opredeljenih elementov Lokalne razvojne strategije (inovativnost, uresničljivost, trajnostna naravnanost, skladnost z okoljskimi zahtevami, skladnost z drugimi razvojnimi programi, sodelovanje med sektorji, uspešnost izvajanja predhodnih razvojnih programov, prenosljivost znanja, odpiranje novih delovnih mest, upoštevanje marginalnih skupin, zagotavljanje enakosti spolov)**
- **razvojna ogroženost območja LAS (v primeru, da se več kot 50 % območja LAS nahaja na razvojno ogroženem območju)**

Razvojni projekti in kriteriji za njihov izbor

LAS je odgovorna za oceno in izbiro projektov, ki jih pošlje v potrditev nacionalni LEADER pisarni.

Pri tem je pomembno izdelati:

- **letni izvedbeni načrt,**
- **finančni načrt,**
- **metodologijo načina izbiranja projektov**
- **splošne in specifične kriterije za izbor projektov,**

Primer splošnih kriterijev:

- **Strateško vključevanje - usklajenost z razvojnimi pobudami na lokalni, nacionalni in EU ravni.**
- **Komplementarnost – skladnost z lokalno razvojno strategijo.**
- **Inovativnost - ocena pomena projekta ali storitve za lokalno skupnost.**
- **Predstavljena finančna konstrukcija projekta in viri financiranja.**
- **Zagotavljanje enakomernega razvoja celotnega območja**
- **Raven vključenosti lokalne skupnosti**
- **Trajnost - ocena trajnosti projekta.**
- **Prenosljivost - ocena možnosti prenosa idej in izkušenj na ostala območja**
- **Upravičenost – izkaz ki upravičuje potrebo po izvajanju projekta ter dokazuje, da bo projekt izkoriščal lokalne vire v skladu z načeli trajnostnega razvoja in vključeval projekte zasebnega značaja.**
- **Upravljanje projektov - ocena sposobnosti in referenc izvajalca projekta.**
- **Enake možnosti - ocena kako projekt zagotavlja enakopravno vključenost posameznikov in družbenih skupin v lokalnem okolju.**
- **Vpliv na okolje- ocena v kakšni meri projekt prispeva k ohranjanju okolja.**

Indikatorji spremljanja in vrednotenja osi LEADER

Indikatorji spremljanja se uporabljajo za izdelavo sistema spremljanja, ki zagotavlja podatke o porabi sredstev, stopnji proizvodnje in številu upravičencev. Ločimo:

- **Izhodiščne vrednosti - stanje pred začetkom izvajanja programa.**
- **Kazalce vnosa, s katerimi lahko opredelimo delež javnih sredstev in delež skupnih sredstev posameznega projekta oziroma programa.**
- **Kazalce rezultatov, ki se nanašajo na neposreden in takojšen učinek, ki ga ustvari program.**
- **Kazalce učinka, ki predstavljajo posledice programa preko njegovega neposrednega in takojšnjega vpliva na naslovnike ali prejemnike,**
- **Kazalce vrednotenja, ki so kazalci rezultata in učinka,**
- **Ciljne vrednosti so številčno ovrednoteni kazalci rezultatov in kazalci učinka s katerimi prikažemo želeno stanje po koncu izvajanja.**

Vrste indikatorjev (splošni, posebni, operativni):

- **Indikatorji za spremljanje in Izvajanje lokalnih razvojnih strategij**
- **Indikatorji za spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja**
- **Indikatorji za vodenje lokalnih akcijskih skupin, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja**

Za učinkovito izvajanje lokalne razvojne strategije je priporočljivo opredeliti tudi specifične indikatorje na ravni LAS

Vsebina predstavitve LAS in lokalne razvojne strategije

Dokument, ki predstavlja lokalno akcijsko skupino, mora vsebovati vsaj:

- **Osnovne podatke o LAS**
- **Opis nastanka LAS**
- **Podatke o organih LAS**
- **Opis postopkov za izbiro projektov**

Lokalna razvojna strategija mora vsebovati vsaj naslednje vsebinske sklope:

- **Značilnosti območja LAS (splošne geografske značilnosti, gospodarski položaj, demografske in sociološke značilnosti, opis dosedanjih aktivnosti na območju LAS)**
- **SWOT analizo razvojnih možnosti območja**
- **Razvojno vizijo**
- **Strategijo za izvedbo**
- **Usklajenost z ostalimi programi in politikami.**

Hvala za vašo pozornost